

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.2.15>

О. М. СЕМЕНОГ

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри української мови і літератури,
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, м. Суми, Україна
Електронна пошта: olenasemenog@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-8697-8602>*

О. Г. КОЗЛОВА

*кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту освіти та педагогіки вищої школи,
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, м. Суми, Україна
Електронна пошта: perlefon99@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0003-1626-5188>*

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ РЕКТОРА: ЦІННІСНІ ВИМІРИ

У статті зацентрована увага на спробі «портретувати» окремі аспекти науково-педагогічної та управлінської діяльності очільника Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка Лянного Юрія Олеговича в проблемному полі вищої освіти та у вимірі професійного розвитку і саморозвитку особистості, зокрема, в таких напрямках Я-концепції ректора, як «людина «сродної» праці», «людина інноваційної культури», «людина патріотична».

Джерельною базою слугують наукові праці доктора педагогічних наук, професора Юрія Лянного, виступи ректора на вчених радах, нарадах, трудових конференціях, зборах трудового колективу, в мас-медіа про управлінську, науково-педагогічну та громадську активність, публікації про дослідника-менеджера, безпосереднє спілкування з очільником педагогічного університету, досліджені з урахуванням узаємопов'язаних загальнонаукових та конкретно-наукових методів: термінологічного аналізу, синтезу, систематизації, узагальнення, а також біографічного методу для уточнення фактів життєпису і творчих досягнень у двовекторній спрямованості розвитку педагогічної освіти (кінець ХХ–початок ХХІ ст.).

У створенні науково-педагогічного портрета керівника-лідера враховано основні складники концепції педагогічної майстерності І. Зязюна: гуманістична спрямованість, професійна компетентність, педагогічні здібності, педагогічна техніка. Напрями Я-концепції «людина «сродної» праці», «людина інноваційної культури», «людина патріотична» схарактеризовано з урахуванням підходів: аксіологічного (для вивчення ціннісної основи, ціннісних орієнтирів особистості керівника закладу) та акмеологічного (для вираження шляхів саморозвитку особистості).

Науково-педагогічний портрет Юрія Лянного представлено як синтез портрета дослідника, який понад двадцять років досліджує особливості підготовки фахівців з фізичної реабілітології, та очільника педагогічного університету. Окреслено чинники формування складників концепту «людина «сродної» праці» Я-концепції ректора: родина з її культом фізичної та розумової праці, порядності, скромності, вимогливості; школа з її авторитетом Учителя і практико орієнтованого знання, соціальне оточення; інститутська освіта – з вихованням спортивної та дослідницької культури; педагогічна й наукова діяльність асистента, аспіранта, доцента, професора; фахово-спортивне оточення; неперервна самоосвіта і саморозвиток.

Досліджено чинники формування концепту «людина інноваційної культури» Я-концепції очільника кафедри фізичної реабілітації, декана, директора Навчально-наукового інституту фізичної культури, керівника наукової школи, ректора педагогічного університету.

З'ясовано праксеологічні риси наукової школи професора Ю.Лянного з теорії і практики проблем здоров'я, фізичної реабілітації (фізичної терапії) та спеціальної освіти, яка втілює Стратегію розвитку університету (освіта – наука – регіон – соціальна діяльність) в реальні розробки.

У роботі зазначається, що концепти «людина «сродної» праці», «людина інноваційної культури» Я-концепції ректора Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка Лянного Юрія Олеговича пронизує концепт «людина патріотична», що втілюється у вшануванні пам'яті Героїв російсько-української війни – вихованців Сумського педагогічного, збереженні освітньо-культурних традицій ректорського корпусу впродовж 1924–2024 рр., позазі до «макаренківської родини», морально-етичній домінанті місії педагогічного закладу вищої освіти – освіта і наука задля соціального та економічного розвитку Сумщини, України та ПЕРЕМОГИ.

Ключові слова: науково-педагогічний портрет, Лянный Юрій Олегович, науковець, педагог, ректор, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, людина «сродної» праці», людина інноваційної культури, людина патріотична.

Усе наше життя – це школа...,
це покликання; це праця.
Я. Коменський

Постановка проблеми. Понад дворічна повномасштабна війна, розв'язана росією проти України, спричинила серйозні втрати в системі вищої освіти: «масштабні руйнування освітньої та дослідницької інфраструктури, вимушене переміщення закладів й учасників освітнього процесу, порушення безперервності освітнього процесу, постійний психологічний стрес та щоденні загрози життю і здоров'ю» [Кремень В., Луговий В., Саух П.]. Відбувається і різка зміна «перебігу всіх управлінських процесів в Україні» [Вища освіта в Україні].

Згідно із Законом України «Про вищу освіту» [Про вищу освіту], основну відповідальність за забезпечення високого рівня якості освіти покладено на систему адміністративного управління закладів. Однак традиційні управлінські практики в умовах обмеженої інформації та щохвилино змінюваних обставин війни «погано пристосовані до непростого завдання менеджерів бути гнучкими й адаптивними, швидко оцінювати ризики і приймати обґрунтовані рішення [Копчак, Матвеев, Пугачов], підтримувати ефективні комунікаційні зв'язки в університетських спільнотах». У час складних сучасних викликів підвищується рівень відповідальності ректорів, котрі у кризових умовах, нешаблонно вирішують нагальні освітньо-наукові задачі, власним прикладом стимулюють неперервне навчання, розвиток і саморозвиток, емоційно підтримують співробітників та здобувачів вищої освіти [Бойчук, Боярська-Хоменко]. Ідеться про вплив, «що базується на довірі в середовищі університетської інтелігенції, де ректор визнається лідером не за посадою, а за своїми особистісними якостями» [Огнев'юк: 5–6].

«Рік 2023 за обсягом і характером викликів для Університету був одним із найскладніших у майже 100-річній історії, – наголошується у звіті¹ ректора Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка Лянного Юрія Олеговича про виконання умов контракту щодо досягнення цільових показ-

ників університету та виконання колективного договору у 2023 р., – але на всі виклики воєнного часу колектив відповідає мужньо, зібрано й гідно, адже макаренківська родина має високі загальнолюдські цінності, чітку громадянську позицію, патріотизм та велике бажання ПЕРЕМОГИ. Сплановано цілі щодо впевненого поступу у 2024 році» [Звіт ректора, 2023].

Упродовж свого багаторічного становлення (з 1924 року) завдяки потужному ректорському корпусу менеджерів Сумський державний педагогічний університет імені А. С.Макаренка сформувався не лише як регіональний бренд культури, науки й освіти, з унікальною атмосферою освітніх традицій підготовки майбутніх педагогів. Доктору педагогічних наук, професору Юрію Олеговичу Лянному випала унікальна доля – поєднати досвід науковця, котрий понад двадцять років ґрунтовно досліджує важливі проблеми фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії, з управлінською практикою розвитку авторитетного закладу вищої освіти в мережевому глобалізованому суспільстві України та на міжнародному рівні.

Дороговказом у діяльності керманіча університету слугує афоризм Григорія Сковороди «Хто думає про науку, той любить її, а хто її любить, той ніколи не перестає вчитися...» [Афоризми], а провідними напрямками Я-концепції є «людина «сродної» праці», «людина інноваційної культури», «людина патріотична» у вимірі професійного розвитку і саморозвитку особистості.

У науково-педагогічній літературі впродовж останніх років актуалізується потреба в укладанні професійних портретів керівників-лідерів ЗВО. На більш детальне вивчення заслуговують також науково-педагогічна та управлінська діяльність і подвижництво ректора Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка Юрія Лянного. Талановитому вченому й успішному менеджеру, як засвідчує проведений упродовж 2016–2024 рр. аналіз звітів на вчених радах, ректоратах, зборах трудового колективу, спілкування зі студентським активом, професорсько-викладацьким складом, вдалось з опертям на міцний фундамент традицій подвижництва ректорського корпусу закладу продовжити розвиток демократичних засад функціонування університетських структур, зберегти повагу і культ

¹ Звіт ректора Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка Юрія ЛЯННОГО за 2023 рік. Частина I / [за ред. Л. В. Пшеничної]. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. 310 с.

наукової творчості, спільно з колективом пережити складний період кризи воєнного лихоліття у 2022–2024 рр., а за кількістю працевлаштованих випускників у 2023 р. посісти 4 місце серед 134 закладів вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підґрунтя дослідження становлять праці, які згрупували за напрямками: управлінсько-педагогічний (для увиразнення специфіки педагогіки менеджменту управління) та наукові студії, що концентруються навколо феномену педагогічної персоналії, лінгвоперсонології, портретування особистості (інтелектуального, психологічного, соціального). До першої групи відносимо публікації, в яких розкрито теоретичні аспекти менеджменту (Г. Єльникова, Д.Козлов, В. Олійник, Т. Сорочан, Є. Хриков та ін.); теоретико-концептуальні положення щодо менеджменту управління закладом освіти (Л. Ващенко, О. Касьянова, В. Крижко, А. Харківська та ін.), аспекти інноваційної діяльності керівника закладу вищої освіти в системі внутрішнього забезпечення якості освіти (Ю.Бойчук, А.Боярська-Хоменко, О.Козлова), питання індивідуального стилю діяльності, іміджу керівника закладу вищої освіти (О.Горбатюк, С.Поліщук, А.Сбруєва), кризових ситуацій у менеджменті (В.Огнев'юк, Ю.Купчак, М.Матвеев), психології управління (Л.Карамушка).

Опрацювання другої групи публікацій (наукові розвідки Л.Березівської, А.Вітченка, Н.Зелінської, О.Міхна, О.Сухомлинської та ін.) з питань портретотворення педагога-науковця дозволяє напрацювати спроби дослідити професійний портрет керівника закладу вищої педагогічної освіти з його ментальними, духовно-інтелектуальними рисами, самотністю особистісного та професійного розвитку, що дозволяють об'єктивно висвітлити епоху і непередбачуваність поступу історії.

Педагогічна, наукова, управлінська діяльність ректора Юрія Лянного частково висвітлена в розвідках Ю.Бойчука [Бойчук 2021], Є.Імаса [Імас], Л.Пшеничної [Пшенична], натомість створити науковий портрет керівника педагогічного університету в умовах воєнних реалей є можливим насамперед через цілісне сприймання наукової та управлінської діяльності.

Мета статті – здійснити спробу «портретувати» окремі аспекти науково-педагогічної

та управлінської діяльності очільника Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка Лянного Юрія Олеговича в проблемному полі вищої освіти та у вимірі професійного розвитку і саморозвитку особистості, зокрема, в таких напрямках Я-концепції ректора, як «людина праці», «людина інноваційної культури», «людина патріотична».

Джерельною базою для слугують наукові праці доктора педагогічних наук, професора Юрія Лянного, виступи ректора на вчених радах, нарадах, трудових конференціях, зборах трудового колективу, в мас-медіа про управлінську, науково-педагогічну та громадську активність, публікації про дослідника-менеджера, безпосереднє спілкування з колегами, однодумцями, учнями та, власне, з очільником педагогічного університету.

Методологічною основою дослідження слугують ідеї аксіологічного та акмеологічного підходів. З-поміж **методів**, які використовуємо в дослідженні, означимо, зокрема, такі, як термінологічний аналіз, узагальнення, систематизації; ураховуємо також **біографічний** метод – для уточнення фактів життєпису і творчих досягнень.

Результати. Серед ключових понять, якими керуємось у дослідженні для характеристики Я-концепції ректора в напрямках «людина «сродної» праці», «людина інноваційної культури», «людина патріотична», – *особистість, імідж, Я-концепція, науково-педагогічний портрет керівника.*

Особистість, як засвідчує аналіз наукових праць І.Беха, В.Рибалки та ін., в аксіопсихологічному плані є найвищою цінністю суспільства [Рибалка: 16]. Цілісність іміджу як образу суб'єкта тісно взаємопов'язана з такою сутнісною характеристикою, як індивідуалізація: відображаючи людину, групу, організацію, предмет у можливій повноті їх проявів, імідж характеризує свій прообраз як неповторний, єдиний [Горбатюк, Поліщук].

Поняття «Я»-концепція (з англ. one's self-concept, self-construction, self-identity, self-perspective) С.Гончаренко характеризує як динамічну систему уявлень людини про саму себе, що охоплює усвідомлення своїх фізичних, інтелектуальних природних властивостей, самооцінку; суб'єктивне сприйняття зовнішніх факторів [Гончаренко:

373]. Я-концепція, за І.Зязюном, формується під впливом досвіду та інтерсуб'єктивної взаємодії особистості, її «афекту, волі, інтелекту» [Зязюн 2008]. Відповідно до міркувань В.Кременя, поняття Я-концепції уживають для позначення ментальної репрезентації людиною самої себе, відображення метаіндивідуального світу особистості в її самосвідомості й уявленнях про себе, на основі яких вона народжує свій новий суверенний образ, визначає перспективи розвитку власного потенціалу [Кремень 2014: 496].

Професійна Я-концепція фахівця, зауважує О. Гура, є особистісно-професійним феноменом, що виникає у процесі взаємодії двох сфер особистості: суб'єктивної як набору певних особистісних та діяльнісних складників та об'єктивної як сукупності умов її реалізації у сфері професійної діяльності [Гура: 153]. До складових «професійної Я-концепції» – концепції вчені відносять, ураховуючи результати Р.Бернса, зокрема, такі компоненти, як *когнітивний* (образ своїх характеристик, життєвий досвід; *емоційно-оцінний* (сукупність оцінних характеристик і пов'язаних із цим переживань, що проявляється в системі самооцінок); *поведінковий* (потенційна поведінкова реакція, що виникає внаслідок взаємодії «образу «Я» та емоційно-оцінного компонента) [цит. за Гуру: 150–155].

Поняття «науково-педагогічний портрет» розглядаємо з урахуванням наукових розвідок Н.Зелінської про поняття «інтелектуальний», «науковий», «філософський» портрет, які дослідниця взаємопоеднує і розглядає як комплекс різноманітних способів осягнення індивідуума, що сприяють усвідомленню рівня його пізнавальної сфери (оригінальність та гнучкість мислення, продуктивність, здібність до аналізу і синтезу, інтенсивність уваги, пам'ять та ін.); специфіки особистісного розвитку (захопленість певними ідеями, лідерство, соціальна автономність, широта поглядів та ін.) [Зелінська: 28]. В основу характеристики науково-педагогічного портрета очільника обрано основні складники концепції педагогічної майстерності І.Зязюна [Зязюн 1997]: гуманістична спрямованість, професійна компетентність, педагогічні здібності, педагогічна техніка (спонукало до такого аспекту дослідження І.Поліщук [Поліщук]).

Опрацьовуючи джерельну базу, приділяємо увагу аксіологічному підходу (І.Бех, І.Зязюн), відповідно до якого зосереджуємось на вивченні ціннісної основи інноваційної культури особистості керівника закладу. Ціннісний інтелект Ю.Пелех характеризує як здатність ідентифікувати, розуміти й толерантно сприймати різні ціннісні світи (особистісні, групові, соціальні). Ціннісні орієнтири, на переконання науковця, створюють мотиваційну сферу особистості (потреби, інтереси, спрямованість емоційно-почуттєвої сфери, життєві цілі й установки), постають основою особистісної діяльнісної саморегуляції, передумовою самостійного ухвалення рішень щодо моделей поведінки, а також здійснення морально-етичного вибору [Пелех: 347]. Урахування положень акмеологічного підходу дає змогу більшою мірою уявити саморозвиток особистості й неперервну самоосвіту як важливі шляхи становлення інноваційної культури очільника закладу вищої освіти.

Використаний біографічний метод спонукає «портретувати» професійний шлях вченого і управлінця у двовекторній спрямованості розвитку педагогічної освіти (радянський період і період незалежної України).

Розглянемо окремі аспекти концепту Я-концепції ректора «людина праці».

Формування прагнення пізнати людину, організаторських здібностей, становлення моральних принципів і світоглядних уявлень, спрямованість майбутніх життєвих настанов неповторної самобутності, шляхетності та цільності натури Юрія Лянного відбувалось у родині з її культом фізичної та розумової праці, порядності, скромності, вимогливості, прагненням вижити за будь-яких життєвих негараздів й отримувати «велику естетичну насолоду від життя...» (І. Зязюн). Слушно зауважував римський філософ Луцій Сенека про те, що в родині, в людині є те, «чого не можна ні відібрати, ані дати, що властиве самій людині. Її дух, а в ньому – досконалий розум» [Сенека: 347].

Родом Юрій Олегович з Гетьманської столиці – м. Глухова, де гартувалися великі державні справи і Скоропадського, Д. Апостола, К.Розумовського і звучала музика світових митців М. Березовського й Д.Бортнянського, працювали видатні митці Георгій та Володимир Нарбути [Козлова: 62].

Мама Марія Йосипівна, за освітою агроном, навчала працьовитості й відданості улюбленій справі. Батько Олег Михайлович самобутньо поєднав дві професії: за першою освітою – лікар-ветеринар, за другою – викладач фізичної культури; вільно володів німецькою мовою; прищепив у сина Юрія та його брата Михайла любов до навчання, читання книжок, здорового способу життя, до щоденних занять з фізичної культури і спорту: ранкова зарядка, оздоровчий біг, гімнастичні вправи, плавання, футбол, волейбол, настільний теніс, катання на лижах, ковзанах, хокей. Бабусі Анастасія Пилипівна, Харитина Степанівна навчили «робити добрі справи, формували духовну основу онуків, заклали фундамент православної віри, любові до людей та рідної землі» [Голубченко: 34]. Вихований у любові Юрій Олегович у любові та у високій духовності виховує разом із дружиною своїх синів.

У родині панував авторитет Учителя. У середній школі № 3 м. Глухова навчали наставники-дослідники, які в умовах жорстокого авторитаризму та ідеологічних догм 70–80-х років ХХ ст. удосконалювали методи роботи з учнями. Людина праці – це людина культури, відкрита до нових знань і вмінь – щоденною роботою, спрямованою на виховання людських чеснот доводили вчителі Р. Куриленко, С. Рудяк, Д. Широченко, Л. Аркатова, Л. Непомнящий, Г. Бабак, Г. Новак, О. Дубина, Т. Сержанс, В. Кирилюк, Г. Давидович, директор школи Михайло Порфирович Кужель. Учителі відзначали широкий кругозір і кмітливість юнака, його виваженість, уміння комплексно бачити проблему і знаходити шляхи її вирішення.

Дуже теплі спомини в Юрія Олеговича про свою першу вчительку – Раїсу Іванівну Куриленко. Багатовимірність та багатогранність особистості, відданість професії, її любов до краси, мистецтва, літератури в дитинстві захоплювала. Уже перебуваючи на посадах викладача, завідувача, декана, Ю. Лянної неодноразово вивчатиме досвід заслуженої вчительки України, учителя-методиста, котра виступала проти нав'язування чи наслідування інноваційного педагогічного досвіду, адже будь-який «досвід – категорія індивідуальна, особистісна; доцільно упроваджувати нове аргументовано і дохідливо» (зі спогадів Юрія Олеговича Лянного).

Яскравим взірцем відданості спорту, формування високої культури спорту став для юнака вчитель фізичної культури, спортивний гімнаст за спеціалізацією Олександр Іванович Симак. Завдячуючи настановам професіонала-спортсмена, Юрій Лянної у 1988 році паралельно зі загальноосвітньою школою закінчив Глухівську дитячо-юнацьку спортивну школу, отримав кваліфікаційне звання «Спортсмен I розряду», а через багато років став *Президентом Сумської обласної федерації гімнастики*, у 2016 році отримав запрошення до членства в секції з фізичної культури і спорту відділення вищої освіти НАПН України, і був нагороджений *Подякою Національного олімпійського комітету України*.

Успішному становленню майбутнього науковця і педагога впродовж 1988 – 1992 рр. сприяло навчання Ю.Лянного на спеціальності «Фізичне виховання» Сумського державного педагогічного інституту імені А.С. Макаренка. Проголошення державного суверенітету України стимулювало відродження національної політики в галузі вищої освіти.

У період відчутних соціально-культурними зрушень у суспільстві посаду ректора обіймав Качан Іван Тихонович. За керівництва І.Качана в інституті було створено факультет фізичного виховання, побудовано нові навчальні корпуси, потужний спортивний комплекс, студентські гуртожитки.

Професійне зростання студентської молоді відбувалося завдяки наполегливій праці викладачів, котрі на власному досвіді і прикладі формували життєві і професійні навички. Своєю повагою, людяністю, інтелігентністю, добротою, спортивною майстерністю, вмінням уведенням до наукової проблематики професор І. Яновський, асистент А. Кравченко, професор В. Курилова, викладач Г. Гончарук створювали для формування молодих особистостей дієве навчально-виховне середовище, спонукали до самоаналізу, досягнення певної мети, виховували духовне благородство.

З глибокою вдячністю Юрій Олегович згадує керівника дипломної роботи, викладача Олександра Володимировича Брижатога, котрий «відкрив» шлях у науку, що досліджує людину на межі інтердисциплінарних зв'язків: спорт, медицина, психологія, скерував допитливого

юнака до розробки фундаментальної проблеми наукового дослідження на кілька наступних десятиліть: навчив чітко формулювати завдання, добросовісно здійснювати збір даних для наукових статей, виступати на наукових заходах і навіть брати участь у дослідженні скелетних м'язів у науковій лабораторії Тартуського університету (Естонія).

Подальша 30-річна науково-педагогічна діяльність випускника Сумського державного педагогічного інституту імені А. С. Макаренка Юрія Олеговича Лянного пов'язана з освітою і спонукала розвивати такий складник і напрям Я-концепції ректора, як «людина інноваційної культури».

Трудову діяльність розпочав лаборантом кафедри біологічних основ фізичної культури (1992–1994) набирався педагогічного досвіду, працюючи вчителем фізичної культури в неповній середній школі Краснопільського району Сумської області. З перших днів роботи на посаді викладача й аспіранта кафедри біологічних основ фізичної культури (1994–1998) яскраво проявлялись ерудиція, здібності креативного дослідника, органічно переплетені з відповідальністю, природньою людяністю, готовністю допомогти іншим у скрутну хвилину.

Результатом плідної роботи молодого дослідника і викладача Ю. Лянного стали новаторські навчальні курси та навчально-методичні посібники Ю. Лянного «Інвалідний спорт», «Історія інвалідного спорту», «Методичні рекомендації для фахівців з фізичної реабілітації по роботі з інвалідами з наслідками спинномозкової травми, які займаються настільним тенісом та спортивно-оздоровчим плаванням» (у закладах фізичної культури і натеper використовують ці посібники); успішний захист у спеціалізованій вченій раді Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського (м. Одеса) кандидатської дисертації «Фізична реабілітація інвалідів старшого шкільного віку з порушенням функцій спинного мозку грудного відділу хребта у пізньому періоді» (1998); активна наукова робота зі студентами, аспірантами, науковцями і публікація власних досліджень у фахових журналах «Фізичне виховання у школі», «Дефектологія» як стипендіата Кабінету Міністрів України (1999–2001 рр.); успішне відкриття в інституті нової перспективної кафедри фізичної реабілітації (1999).

Очільником педагогічного інституту в цей період працював Іваній Володимир Степанович. Час видався складний для університету: затримка з виплат, зменшення кількості студентів, навчального навантаження, – згадує Ю.Лянной. Серед успішних кроків ректора В. Іванія – рішення щодо відкриття в інституті нових спеціальностей, з-поміж яких – спеціальність «фізична реабілітація» і створення нової кафедри фізичної реабілітації, завідувачем якої мене було призначено в червні 1999 р. Починати з нуля розвиток нової спеціальності медичного спрямування в педагогічному закладі було непросто, але Володимир Степанович підтримав і створення матеріально-технічної бази, і кадрове забезпечення [Лянной 2023: 28].

У керівництві кафедрою (1999–2006) Ю. Лянному був властивий стиль чіткості і прозорості: питання вирішували конструктивно й оперативно. Колегам імпонували ініціативність, генерування нових ідей, працелюбність і доброзичливість молодого управлінця. Аналітичний розум і концептуальне бачення науковця представлено в цей період в інноваційних посібниках, які отримали гриф МОН України («Основи фізичної реабілітації», «Реабілітація і спорт інвалідів»), наукових публікаціях з питань підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації.

Період наукових досліджень та управлінського становлення декана, а потім директора Навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (2006–2015) Ю. Лянного припав на ректорство унікальних особистей – Лимана Федора Миколайовича та Кудренка Анатолія Івановича. «Доктор фізико-математичних наук, професор Федір Лиман – ректор-учений, якому вдалось повернути вектор управлінського руля до пріоритетів справжньої культури науки навчання, а значить, і справжніх знань, справжньої інтелігентності», – доволі влучно схарактеризував риси ректора університету у 2003–2008 рр. М.Лазарев [Лазарев: 24]; натомість Анатолій Кудренко (ректор у 2009–2015 рр.), заслужений працівник фізичної культури і спорту України, професор, трансформував університет у потужний спортивно-гуманітарний комплекс Північно-Східної України [Кудренко].

Особистою цілеспрямованістю, силою волі, енергією, щирістю й організаційним хистом

упродовж десяти років Юрій Олегович згуртував навколо себе спільноту творчих фахівців. І якісні зрушення в усіх сферах життя брендového факультету, а потім Навчально-наукового інституту фізичної культури не забарились. Славні випускники працюють не тільки в Україні (університет забезпечує потреби освітніх закладів Сумської та прилеглих до неї районів Чернігівської, Полтавської, Харківської областей), чимало їх і за межами нашої держави вивисують авторитет Сумського вишу.

«Поллюбити спорт, щоб він увійшов у наше життя, може людина, яка сама закохана у нього», – зауважує Є. Імас, ректор Національного університету фізичного виховання і спорту України (м. Київ), і наголошує на інноваційній культурі директора. Багато сил й уваги Юрій Лянної приділяє розвитку спорту і психології спорту; результатом цієї діяльності є олімпійські чемпіони, переможці та призери світового, європейського і всеукраїнського рівнів за багатьма видами спорту [Імас: 51].

Є.Імас звертає увагу на таку рису Юрія Лянного, як скромність. Прочитаймо інтерв'ю з ректором в «Урядовому кур'єрі» за 2020 р. **Запитання: Ви і за освітою, і за покликанням причетні до спорту. Чи відчувається це у вашій роботі ректора? Відповідь Ю. Лянного пронизана хвилюванням, гордістю і повагою до вихованців:** Не мені судити, але про спорт дбаємо так, як і належить. Зайве вдаватися у якісь переліки чи аргументи – ліпше назву прізвища наших вихованців, які здобули Сумам й університету світову спортивну славу, зокрема олімпійську: біатлоністи Валентина і Вікторія Семеренко, Олександр Біланенко, Юлія Журавок; футболісти Олег Гусев («Динамо», Київ) і Олександр Зінченко («Манчестер Сіті», Англія); легкоатлети Тетяна Головченко, Інна Кашина; пляжні волейболісти Валерій Самодай і Анна Затилкіна; борці й борчині вільного стилю Катерина Бурмістрова, Світлана Саєнко, Юрій і Михайло Голуби; панкратіоністи Сергій Гузев і Кирило Горобець. І це далеко не повний перелік атлетів світового класу [Імас: 51].

Приклад своїх учнів, студентів, співробітників інституту спонукав цілеспрямовано рухатись до вершин педагогічного й наукового професіоналізму, а працьовитість, природне бажання пізнавати професію Вчителя, порядність, педа-

гогічна толерантність, професійні та людські чесноти сприяли утвердженню високого авторитету в колективі. Яскравим аргументом стала в листопаді 2015 р. підтримка кандидатури Юрія Олеговича на посаду ректора Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. Очільника підтримав экс-ректор Сумського педагогічного вишу у 1996–2005 рр. В.Іваній. Юрій Олегович згадує: «коли я вже пропрацював декілька місяців, Володимир Степанович зауважив, що це добре, коли на посаду керівника приходить нова, ще молода, а вже досвідчена людина. І це корисно буде для всього університету» [Лянної 2023: 30].

У своїй управлінській та науковій діяльності у 2015–2024 рр. очільник дотримується освітньо-культурних традицій університету. Упродовж ХХ–ХХІ століття змінювалися соціально-економічні умови, змінювалась і назва закладу вищої педагогічної освіти: 1924 р. – Сумські Вищі трирічні педагогічні курси; 1925 р. – педагогічний технікум; 1930 р. – Сумський інститут соціального виховання; 1933–1934 рр. – Сумський педагогічний інститут; 1957 р. – Сумський педагогічний інститут імені А.С.Макаренка; з 6 жовтня 1999 р. – Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка. Незмінною місією, яку сповідували ректори (Григорій Приймак, Юрій Самброс, Сергій Прийменко, Віталій Зайцев, Гаврило Носко, Федір Гужва, Федір Яловий, Олександр Овчаренко, Іван Качан, Володимир Іваній, Федір Лиман, Анатолій Кудренко), залишалась головна – якісна підготовка вчителя-інноватора, громадянина і патріота України [Звіт ректора 2015–2020: 34; Ісіпчук].

Важливою рисою професійної діяльності ректора Юрія Лянного, як відзначають співробітники, є вміння згуртувати колектив навколо місії Стратегії розвитку університету: **освіта** – надання якісних освітніх послуг, спрямованих на підготовку фахівців, що відповідають потребам міжнародного і національного ринків праці й орієнтовані на демократичні цінності; **наука** – формування сучасного університету як центру генерування інноваційних ідей та їх реалізації; **регіон**: інноваційна діяльність – спрямування освітнього та наукового потенціалу на розвиток і зміцнення регіону; **соціальна діяльність** – ключовим аспектом

його діяльності є соціальні інновації [Стратегія розвитку університету].

В інтерсуб'єктивній взаємодії з ректоратом, вченою радою, студентським самоврядуванням, з роботодавцями упродовж наступного десятиліття народжувались концептуальні рішення, спрямовані на вдосконалення освітнього процесу, розгортався кращий досвід факультетів з таких напрямів, як наука, інновації, навчальна і методична робота; виховна, патріотична та фізкультурно-масова робота [Вертіль]. Першочергова увага системно приділялась якісному складу науково-педагогічних працівників та співробітників, утворенню чи трансформації кафедр і факультетів, збільшенню ліцензійного обсягу підготовки фахівців, поліпшенню фахової репутації університету, всебічній підтримці студентів, творчій взаємодії науково-педагогічного колективу із закладами загальної середньої, фахової передвищої, вищої освіти, науково-дослідними інституціями, іншими освітніми установами. Більш детально відповідний аналітичний матеріал подано у Звіті ректора за 2015–2020 рр.²

Високу оцінку нашої спільної діяльності було приємно почути від екс-ректора В.Іванія під час святкування 95-річчя університету у 2019 р., – згадує Юрій Олегович. Звертаємо увагу на словосполучення «нашої спільної діяльності». Ідеться про макаренківську родину, світ особливих взаємостосунків, маленька держава, де до студентів прикипають душею, їх не готують до майбутнього життя; воно пульсує у буднях, справжнє, з успіхами і прикрощами. Це спільнота, в якій навчають мріяти і втілювати ці мрії в життя [Семенов: 65]. Маючи високі нагороди, Юрій Олегович з особливим хвилюванням ставиться до почесної відзнаки «За видатні заслуги перед колективом університету».

У складному переплетенні адміністративних, наукових та організаційних навантажень допомагає титанічна працездатність, стратегічне мислення й чітке бачення кінцевої мети інноваційних проєктів, шляхів вирішення тих завдань, які необхідно реалізувати для їх досягнення. Талант, енергію, знання й організаторський хист дослідник і менеджер спрямовує на

розвиток регіональної освіти і науки, виховання студентської молоді, відкриття нових спеціальностей, збалансовану взаємодію університету та роботодавців.

Поряд з адміністративною роботою Ю. Лянной активно й системно працює в науковій царині, досліджує проблеми підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації. 30 червня 2017 року у спеціалізованій вченій раді Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м.Київ) успішно захистив докторську дисертацію «Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах». Базисні положення наукового пошуку було представлено у 97 наукових і навчально-методичних працях: монографії, посібниках, статтях у наукових фахових виданнях України та у виданнях міжнародних наукометричних баз даних [Лянной 2017].

У відгуку про докторську дисертацію Ю.Лянного офіційний опонент, доктор педагогічних наук, професор П.Джуринський³ відзначив її надзвичайну затребуваність в умовах негативних змін у темпах зростання загальної захворюваності населення. У багатьох країнах світу, в тому числі й в Україні фізична реабілітація постає як один із провідних напрямів комплексного відновлення здоров'я та працездатності хворих, а також осіб, які мають особливі потреби й недоліки у фізичному, психоемоційному й соціальному розвитку [Відгук офіційного опонента]. В умовах війни дослідження ще більшою мірою актуалізоване для України і наразі залишається в багатьох аспектах інноваційним.

Успішністю роботи Юрій Олегович завдячує науковому консультанту, доктору педагогічних наук, професору, завідувачці кафедри фізичної реабілітації Інституту фізичного виховання та спорту Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова Людмилі Петрівні Сущенко. Наукові учні, серед яких і Ю. Лянной, глибоко шанують свого наставника: «...вона вдало поєднує глибокий розум вченого та потужні організаторські здібності,

² Звіт ректора Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка Юрія ЛЯННОГО за 2015-2020 роки. /за ред. Л. В. Пшеничної. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 403 с. URL: https://euroosvita.net/prog/data/attach/719/zvit-rektora-sumdpu_2015-20.pdf

³ Відгук офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора Джуринського Петра Борисовича на дисертацію Лянного Юрія Олеговича «Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах» URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/vidguk/D_26.053.01/Vidguk_Dzurunskiy.pdf

захопленість науковими проблемами й інтерес до мистецтва, історії, музики та літератури» [Людмила Петрівна Сущенко: 23].

Власне, так само і Юрій Олегович турбується про міцні й упевнені крила своїх дисертантів. За порівняно малий проміжок часу йому вдалося створити наукову школу з проблем з теорії і практики проблем здоров'я, фізичної реабілітації (фізичної терапії) та спеціальної освіти в контексті професійної підготовки фахівців, що втілює наукові ідеї в реальні розробки. У межах наукової школи⁴ успішно захищено 14 кандидатських дисертацій зі спеціальностей 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти», 13.00.03 «Корекційна педагогіка», 015 Професійна освіта, 24.00.03 «Фізична реабілітація»: О.Колишкін, Л.Мороз, Н.Кукса, В.Литвиненко (Руденко), Я.Копитіна (Романенко), Ю.Арешина, Ю.Корж, І.Зігунова, О.Сущенко, О.Беспалова, Л.Середа, А.Руденко, Т.Левицька та ін. Ось лише кілька результатів діяльності наукової школи [Наукова школа Ляного]: 4 патенти на корисну модель, 4 свідоцтва авторського права, авторські інноваційні методики (корекції фонетико-фонематичного недорозвиненого мовлення дітей дошкільного віку засобами арт-педагогіки; оздоровчо-корекційної гімнастики «Богатир» для дітей дошкільного віку з порушеннями функцій опорно-рухового апарату); наукові дослідження з фізичної реабілітації спортсменів високого класу, санаторно-курортної реабілітації, інноваційних корекційно-розвивальних арттехнологій та еротерапії, реабілітації осіб з обмеженими можливостями.

Кожний із представників наукової школи відчуває себе неповторною особистістю, яка розвивається в позитивній енергетиці співтворчості, самоповаги і взаємоповаги. Юрій Олегович дотримується в науковій роботі постулатів Г. Сковороди про те, що «виплюкати здоровий, повний творчої сили дух можна лише завдяки великій роботі душі, доведенню її до ладу, наповненню й осяянню її «духом істини» [Афоризми]. Вагоме слово очільника та представників наукової школи розвивають тисячі випускників Навчально-наукового інституту фізичної культури, вчителів, фахівців фізичної реабілітації.

Створення в університеті атмосфери поваги до молодих науковців, стимулювання участі викладачів у розробці наукових проєктів сприяли тому, що в закладі якісно увиразнено професорсько-викладацький склад: у кілька разів зросла кількість кандидатів наук та докторів наук; ліцензовано або акредитовано нові спеціальності за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» та «магістр», що відповідають потребам ринку праці (менеджмент соціокультурної діяльності, право, економіка, культурологія, філологія, соціальне забезпечення, публічне управління та адміністрування, міжнародні відносини, історія та археологія, громадське здоров'я та ін.)

Відкрито низку періодичних видань, які входять, зокрема, і до світових наукометричних баз, аспірантуру та докторантуру за десятьма напрямками, спеціалізовані вчені ради із захисту кандидатських та докторських дисертацій з різних спеціальностей (13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки; 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання; теорія та методика фізичної культури; 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти; 17.00.03 – музичне мистецтво та ін.). Спецради очолюють шановані доктори наук, професори, з-поміж яких тривалий час і А.Сбруєва, доктор педагогічних наук, професор, авторка фундаментальної праці «Порівняльна педагогіка», численних публікацій з теорії освітніх реформ, теорії і технології управління інноваційним розвитком вищої освіти, інноваційних підходів до управління вищою освітою в суспільстві ризику. Її роботи дали можливість ректору отримати чимало відповідей на складні питання наукової та управлінської діяльності.

До кожної університетської справи очільник ставиться з повного віддачею. І вчиться новому в кожного співробітника: і в досвідченого, і в молодого. Серед таких прикладів – виступ професора Ю.Ляного на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.053.01 29 грудня 2020 року при розгляді докторської дисертації Д.Козлова «Теоретичні та методичні засади розвитку інноваційної культури майбутнього керівника закладу загальної середньої освіти у процесі магістерської підготовки»: Я був рецензентом цієї дисертації. Мене дуже приємно вразив обсяг роботи. Відчутна робота

⁴ Наукова школа Ляного Юрія Олеговича з теорії і практики проблем здоров'я, фізичної реабілітації (фізичної терапії) та спеціальної освіти у контексті професійної підготовки фахівців URL: https://sspu.edu.ua/images/2023/docs/nauka/nauk-shk/lyannyo_95a28.pdf

багатьох поколінь... Що конкретно зацікавило мене як ректора університету, ураховуючи наш змінюваний світ. У роботі ідеться про можливість ухвалення рішень у нестандартних ситуаціях. А нестандартних ситуацій дуже багато. Ви пропонуєте рекомендації, як потрібно індивідуально ставитися і до наших студентів, і до наших магістрантів, аспірантів, як намагатися задовольняти їхні наукові інтереси, освітні інтереси, враховуючи стандарти рівності, справедливості та ін. [Той, хто прагнув жити: 306]. Ю.Лянной прагне у своїй діяльності оволодіти такими ключовими якостями інноваційної культури особистості, як творчість, ризикованість, сміливість, здатність прогнозувати, особисту відповідальність.

Невід’ємною ознакою успішного розвитку університету є відкритість до світу, тому чимало зусиль докладає Ю.Лянной, щоб налагодити творчі зв’язки із багатьма закладами освіти Європи і світу: до навчання залучено іноземних громадян з дванадцяти країн, укладено двосторонні угоди про підготовку фахівців за програмами «Академічна мобільність» і «Подвійний диплом» з навчальними закладами Китаю, Польщі та Болгарії, Туркменістану. Для проведення досліджень викладачі та аспіранти щорічно проходять стажування в університетах та науково-дослідних установах зарубіжжя, зокрема до Польщі, Німеччини, Румунії, Словаччини, США.

Кожний рік, прожитий колективом, – це звіт ректора перед громадою, студентами: що зроблено, які зрушення, чого досягнуто. Студенти, абітурієнти, їхні батьки повинні бачити перспективу формування в педагогічному університеті «інноваційної знаневої людини», котра володіє інформаційно-комунікаційними технологіями, англійською мовою, є мобільною у віртуальному середовищі, самодостатньою, здатна навчатись упродовж життя, про що наголошував В.Кремень ще у 2015 р. [Кремень 2015].

Колектив має прагнення досягнути у своїй діяльності ключових навичок, на розвиток яких зорієнтовані освітні програми університету: навички «м’які», цифрові та технологічні, інтелектуальні (мислення, осмисленість, brainpower (інтелект, сила розуму), соціально-емоційні (сердечність, «навички людяності»), навички екологічної відповідальності (еко-

логічного лідерства). Їх ґрунтовно окреслила команда Інституту вищої освіти НАПН України спільно з представниками 10 університетів України [Вдосконалення викладання].

У час війни це особливо актуально. Креативність Юрія Олеговича зумовлені його волею і натхненням, кордоцентричністю та здатністю її пробуджувати в інших, патріотизмом і вмінням виживати в надзвичайних умовах; морально-етичною домінантою. Ідеться про такий аспект концепту Я-концепції ректора, як «людина патріотична», що пронизує охарактеризовані вище концепти «людина «сродної» праці», «людина інноваційної культури».

Болем і відповідальністю пронизаний виступ Ю.Лянного на звітних зборах трудового колективу за 2023 рік⁵: “Ніхто з нас не очікував і не думав, що може статися повномасштабна війна на українській землі, зокрема на Сумщині. Я теж не думав про те, що доведеться керувати університетською спільнотою під час війни. У перші ж години, коли все почалося, прийшло усвідомлення, що ми на порозі докорінних змін. Я зрозумів, що треба зібратися, відкласти емоції, страх та біль у сторону, бо ми відповідальні за долі колективу Університету” [Звіт ректора: 2023]. Ось так, простими словами, життєвими прикладами про складні речі, щоб прийняти оптимальні рішення на ректоратах і вчених радах разом з колективом, додає упевненості університетській спільноті.

“Слово про нескорених до однокумців та колег” – так розпочав виступ Юрій Лянного на зборах трудового колективу у січні 2024 р. Ідеться про пам’ять випускників практично з усіх факультетів та інститутів педагогічного університету, які загинули під час російсько-української війни; Олександр Аніщенко, Артур Абрамітов, Максим Наріжний, Сергій Ширков, Андрій Кривич, Едуард Лобода, Олександр Белявський, Олег Бирченко, Денис Харлашко, Сергій Лисенко, Владислав Щелинський, Денис Бондаренко, Олександр Одінцов, Віталій Пасько, Артем Крючковий, Сергій Горбач, Дмитро Мартиненко, Костянтин Скаржинський, Олексій Рогинець, Валентин Матвієнко, Ілля Кобченко, Богдан Белашов, Андрій Шиян [Звіт ректора: 2023].

⁵ Звіт ректора Сумського державного педагогічного університету імені А. С.Макаренка Лянного Юрія Олеговича за 2022 рік / [за ред. Л. В. Пшеничної]. Суми : [ФОП Цьома С. П.], 2023. URL: <https://online.fliphtml5.com/sqayj/pmsd/#p=1>.

Місія університету в умовах сучасних воєнних викликів – освіта і наука задля соціального та економічного розвитку Сумщини, України. З вірою у ПЕРЕМОГУ колектив забезпечував високу якість освітнього процесу та науково-інноваційної діяльності; успішно провів вступну кампанію 2023 року, налагодив дистанційний освітній процес, акредитував 6 освітніх програм бакалаврів, 3 освітні програми магістрів і 3 освітньо-наукові програми докторів філософії і, як результат, посів третє місце в Україні щодо забезпечення випускників першим робочим місцем.

Посилилась творча партнерська взаємодія університету з науково-дослідними інституціями, зокрема в організації фахової практики майбутніх педагогів спільно з Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН [Лук'янова а: 2023]: проведено моніторингове дослідження, розроблено навчально-методичний супровід практик бакалаврів, магістрів, аспірантів спеціальності 011 Освітні педагогічні науки, схарактеризовано законодавчо-нормативні регулятиви організації практик, компетентнісні засади проходження практик з урахуванням євроінтеграційних процесів [Лук'янова б: 2023]. 15 листопада 2023 року досвід мережевої взаємодії СумДПУ та інституцій «Педагогічна синергія» розглядався та був високо оцінений на засіданні Президії НАПН України.

Колектив університету у 2024 році нагороджений Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України за вагомий внесок у забезпечення розвитку освіти і науки⁶, значні науково-методичні здобутки та високий професіоналізм. Подібна висока відзнака Верховної Ради УРСР, яка наразі зберігається в музеї історії Університету, вручалася до 50-річчя від дня заснування Сумського педагогічного інституту у 1974 році.

В умовах воєнного часу вченою радою університету скореговано низку положень Стратегії розвитку на період до 2032 року, окреслено сильні та слабкі сторони закладу, загрози та можливості розвитку, а серед основних цілей визначено – залучати мотивовану талановиту молодь до навчання в університеті; створюю-

вати безпекове середовище для навчання, праці та розвитку особистості; підвищувати рівень присутності університету в системі вітчизняних та міжнародних рейтингів; покращувати якість персоналу, підвищувати частку молодих учених у складі науково-педагогічних працівників... [Стратегія розвитку на період до 2032 року].

Щоб досягти бажаної мети, потрібні фізична форма та витривалість, впевненість і впертість, бажання творити добро, а для цього у нас є всього 1440 хвилин на добу, щоб досягти триумфу. Юрій Лянной «Не може себе уявити без освіти, університету, колег, улюблених очей студентів, без щасливих відкриттів і мужності визнати свої помилки, руху вперед. А ще – без Пам'яті, що передбачає наявність дивовижної здатності пам'ятати про тих, хто поруч з тобою, хто прийде за тобою, – влучно доповнює науково-педагогічний портрет очільника Ю. Бойчук, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди [Бойчук 2021: 47].

Висновки. Отже, з урахуванням досліджень специфіки педагогіки менеджменту управління та педагогічної персоналії, лінгвоперсоналогії, портретування особистості, на основі аналізу наукових праць, виступів ректора, публікацій про дослідника-менеджера, безпосереднього спілкування зацентрована увага на спробі «портретувати» окремі аспекти науково-педагогічної та управлінської діяльності очільника Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка Лянного Юрія Олеговича в проблемному полі вищої освіти та у вимірі професійного розвитку і саморозвитку особистості.

Науково-педагогічний портрет Юрія Лянного представлено як синтез портрета дослідника, який упродовж понад двадцять років досліджує особливості підготовки фахівців з фізичної реабілітології, та очільника педагогічного університету, котрий враховує свій науковий досвід в управлінській діяльності. У створенні науково-педагогічного портрета керівника-лідера враховано основні складники концепції педагогічної майстерності І.Зязюна: гуманістична спрямованість, професійна компетентність, педагогічні здібності, педагогічна техніка.

Напрями Я-концепції «людина праці», «людина інноваційної культури», «людина

⁶ Нагородження колективу Університету до 100-річного ювілею Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України. URL: <https://sspu.edu.ua/news/nagorodzhennya-kolektivu-universitetu-do-100-richnogo-yuvileyu-pochesnoyu-gramotoyu-kabinetu-ministriv-ukrajini>

патріотична» схарактеризовано з урахуванням підходів: аксіологічного (для вивчення ціннісної основи, ціннісних орієнтирів особистості керівника закладу) та акмеологічного (для уявлення шляхів саморозвитку особистості).

Чинники формування складників концепту «людина праці» Я-концепції ректора визначено родину з її корінням Гетьманської столиці – м. Глухова, культом фізичної та розумової праці, порядності, скромності, вимогливості; школу з її авторитетом Учителя і практико орієнтованого знання, соціальне оточення; інститутську освіту з вихованням спортивної та дослідницької культури; педагогічну й наукову діяльність; професійне оточення; самоосвіту і саморозвиток.

До чинників формування концепту «людина інноваційної культури» віднесено творчість, інтуїтивність, організаторський хист, витрива-

лість, здатність прогнозувати, особиста відповідальність за нововведення, відкритість світу та інноваційним знанням. Праксеологічними рисами наукової школи професора Ю.Лянного є втілення Стратегії розвитку університету (освіта – наука – регіон – соціальна діяльність) в реальні розробки.

Концепт «людина патріотична» пронизує концепти «людина «сродної» праці», «людина інноваційної культури» Я-концепції ректора, що втілюється у Пам'яті як найвищій категорії моральності, збереженні освітньо-культурних традицій ректорського корпусу впродовж 1924–2024 рр., повазі до «макаренківської родини», морально-етичній домінанті місії макаренківської родини – освіта і наука задля соціального та економічного розвитку Сумщини, України з вірою у ПЕРЕМОГУ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Афоризми. Григорій Сковорода. Бібліотека української літератури. URL: <https://ukrclassic.com.ua>
2. Бойчук Ю. Д. Думки вголос. Лянной Юрій Олегович: біобібліографічний покажчик / Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Наукова бібліотека; [уклад.: І. О. Железняк, Н. А. Чайка]. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. Вип. 9. С. 47–49.
3. Бойчук Ю.Д., Боярська-Хоменко А.В. Інноваційна діяльність керівника закладу вищої освіти в системі внутрішнього забезпечення якості. URL: <https://dSPACE.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8c4e9617-f7b1-46da-9873-2734ee532681/content>
4. Вдосконалення викладання у вищій освіті: теорія та практика : монографія / [Калашнікова С., Базелюк Н., Базелюк О. та ін.]; за наук. ред. С.Калашнікової. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 255 с. DOI: <https://doi.org/10.31874/TE.2023>
5. Вертіль О. «Наших випускників високо цінують на ринку освітніх послуг»: актуальне інтерв'ю : [розповідає ректор СумДПУ імені А.С.Макаренка Юрій Лянной] *Урядовий кур'єр*. 2020. № 50, 17 березня. С. 5. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/yurij-lyannoj-nashih-vipusknikiv-visoko-cinuyut-na/>
6. Вища освіта в Україні: зміни через війну: аналітичний звіт / Є. Ніколаєв, Г. Рій, І. Шемелинець. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 94 с. URL: <https://osvitanalytika.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/HigherEd-in-Times-of-War.pdf>
7. Вища освіта України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики і відповіді : науково-аналітична доповідь / В.Г. Кремень, В. І. Луговий, П. Ю. Саух, І. І. Драч, О. М. Слюсаренко, Ю. А. Скиба, О. В. Жабенко, С. А. Калашнікова, Ж. В. Таланова, О. М. Петрос, О. Ю. Оржель, І. Ю. Рєгейло, М. В. Набок; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2023. 172 с. DOI: <https://doi.org/10.37472/NAES-IHED-2023>
8. Вітченко А. О. Лідерська стратегія розвитку педагогічної науки в Україні: наслідування чи змагальність? *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2020. № 2(89). С. 112–123. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2020-96-3-112-123>.
9. Голубченко В. Ю. Освіта Сумщини в іменах: науково-педагогічний довідник. Суми : Університетська книга, 2012.
10. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. 374 с.
11. Горбатюк О. В., Поліщук С. В. Умови забезпечення ефективності іміджу керівника закладу вищої освіти. *Академічні візії*. 2023. № 24. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/688>
12. Гура О. І. Концепти професійної Я-концепції фахівця. *Наука і освіта* : науково-педагогічний журнал Південного наукового центру АПН України. 2009. № 1–2. С. 150–155.
13. Закон України «Про вищу освіту». (2014). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
14. Зелінська Н. В. Поетика наукового тексту: українська наукова публіцистика XIX – початку XX ст. : автореф. дис. ... докт. філол. наук : 10.01.08 – журналістика. К., 2004. 36 с.
15. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність : підручник. Київ : Вища шк., 1997. 349 с.
16. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: [монографія] Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. 608 с.

17. Імас Є. Професіонал і особистість: йому даровано чимало. Лянної Юрій Олегович : біобібліографічний покажчик / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Наукова бібліотека; [уклад.: І. О. Железняк, Н. А. Чайка]. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. Вип. 9. С. 50–51.
18. Ісіпчук Н. Юрій Лянної: «Учитель – одна з найголовніших професій»: [інтерв'ю з ректором СумДПУ Ю. Лянним] . *Сумщина*. 2015. № 47, 16 грудня. С. 8.
19. Козлова О. Управлінець-митець. Лянної Юрій Олегович: біобібліографічний покажчик / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Наукова бібліотека; [уклад.: І. О. Железняк, Н. А. Чайка]. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. вип. 9. С. 50–60.
20. Копчак Ю., Матвеев М., Пугачов В. Трансформація сучасного менеджменту в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-24>
21. Кремень В. Г., Луговий В. І., Саух П. Ю. Вища освіта України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики і відповіді: За матеріалами загальних зборів Національної академії педагогічних наук України, 17 листопада, 2023 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. Вип. 5(2), 1–5. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5228>
22. Кремень В. Слово про ювіляра //Я-концепція Неллі Ничкало у вимірі професійного розвитку особистості: зб. наук. пр./редкол.: І. А. Зязюн (голова), О. М. Отич та ін. ; упоряд.: О. М. Отич, О. М. Боровік ; Національна академія педагогічних наук України ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. К., 2014. С. 496–503.
23. Кремень В. Г. Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 1. С. 8–15.
24. Кудренко Анатолій Іванович. Енциклопедія педагогічної освіти України 2010. <https://who-is-who.ua/main/page/epou2009info/12/416>
25. Лазарев М. Покликаний бути лідером. Федір Миколайович Лиман [Текст] : (до 75-річчя від дня народження) : біобібліографічний покажчик / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Наукова бібліотека; [укладачі: І. О. Железняк, В. В. Косенко; редактор В. В. Косенко; передмова В. В. Косенко]. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. Вип. 2. С. 23–25.
26. Лук'янова Л. Б., Лянної Ю. О., Семенов О. М., Вовк М. П. Педагогічне партнерство як чинник якісної практичної підготовки майбутніх педагогів в умовах воєнних реалій : Досвід узаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України та Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. Вип. 5(2), С. 1–15. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5206>
27. Лук'янова Л. Б., Лянної Ю. О., Семенов О. М., Вовк М. П. Фахова практика вчителя: національний досвід та європейські цінності : посіб. Київ : Талком, 2023. 238 с.
28. Людмила Петрівна Сущенко : біобібліографічний покажчик до 55-річчя від дня народження; упоряд. бібліографічного покажчика Н. І. Тарасова; наук. ред.: Л. В. Савенкова. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. 96 с.
29. Лянної Ю. О. Мудрий управлінець, фізик за професійним покликанням, філософ по життю. Іваній Володимир Степанович: біобібліографічний покажчик / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Наукова бібліотека; [уклад.: І. О. Железняк, В. В. Косенко]. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023. Вип. 11. 108 с.
30. Лянної Ю. О. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук : спеціальність 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти»; Міністерство освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2017. 674 с.
31. Огнев'юк В. О. Криза – момент істини для університетської освіти. *Вища школа*. 2009. № 11. С. 5–16.
32. Пелех Ю. В. Ціннісний інтелект: філософсько-методологічні перспективи у педагогічній практиці. *European potential for the development of pedagogical and psychological science : Collective monograph*. Riga, Latvia : "Baltija Publishing". 2021. Р. 331–366.
33. Поліщук І. В. Науково-педагогічний портрет Т. Д. Дем'янюк. *Нова педагогічна думка*. Рівне : РОІППО, 2019. № 4(100). С. 11–15.
34. Пшенична Л. Слово про колегу. Лянної Юрій Олегович: біобібліографічний покажчик / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Наукова бібліотека; [уклад.: І. О. Железняк, Н. А. Чайка]. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 252 с. (Серія «Науковці університету» . Вип. 9.)
35. Рибалка В. В. Теорії особистості у вітчизняній психології та педагогіці: навчальний посібник. Одеса : Букаєв Вадим Вікторович, 2009. 575 с.
36. Семенов О. «Усе наше життя – це школа». Лянної Юрій Олегович: біобібліографічний покажчик / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Наукова бібліотека; [уклад.: І. О. Железняк, Н. А. Чайка]. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. Вип. 9. С. 64–65.
37. Сенека Луцій Анней. Моральні листи до Луцілія / пер. із латин. А. Содомори. Львів: Априорі, 2017. 552 с.
38. Стратегія розвитку Університету на період до 2032 року. URL: https://sspu.edu.ua/images/2023/docs/polozhennia/strategiya_rozvitku_sumdpu_do_2032_62aca.pdf

39. Той, хто прагнув жити: перерваний політ доктора наук Дмитра Козлова / упоряд. І. Чистякова, І. Михайличенко. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 414 с.

REFERENCES

1. Aphorisms. Hryhoriy Skovoroda. Library of Ukrainian literature. URL: <https://ukrclassic.com.ua>
2. Boychuk Yu. D. Thoughts out loud. Lyannoi Yury Olegovych: biobibliographic index / Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, Science Library; [compiled by: I. O. Zheleznyak, N. A. Chaika]. Sumy : A. S. Makarenko SumDPU, 2021. Issue 9. P. 47–49.
3. Boychuk Yu.D., Boyarska-Khomenko A.V. Innovative activity of the head of a higher education institution in the system of internal quality assurance URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8c4e9617-f7b1-46da-9873-2734ee532681/content>
4. Improvement of teaching in higher education: theory and practice: monograph / [Kalashnikova S., Bazelyuk N., Bazelyuk O. and others]; for sciences ed. S. Kalashnikova. Kyiv: Institute of Higher Education of the National Academy of Sciences of Ukraine, 2023. 255 p. DOI: <https://doi.org/10.31874/TE.2023>
5. Vertil O. “Our graduates are highly valued in the market of educational services”: topical interview: [narrated by the rector of A.S. Makarenko State State University Yuriy Liannai] Government courier. 2020. No. 50, March 17. P. 5. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/yurij-lyannoj-nashih-vipuschnikiv-visoko-cinuyut-na/>
6. Higher education in Ukraine: changes due to the war: an analytical report / E. Nikolaev, H. Riy, I. Shemelinets. Kyiv: Borys Grinchenko Kyiv University, 2023. 94 p. URL: <https://osvitalityka.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/HigherEd-in-Times-of-War.pdf>
7. Higher education of Ukraine in the conditions of war and post-war recovery: challenges and answers: scientific and analytical report / V.G. Kremen, V.I. Lugovyi, P.Yu. Saukh, I.I. Drach, O.M. Slyusarenko, Yu.A. Skiba, O.V. Zhabenko, S.A. Kalashnikova, Zh.V. Talanova, O.M. Petroye, O.Yu. Orzhel, I.Yu. Regheilo, M.V. To the side; in general ed. V.G. Flint. Kyiv: Pedagogical thought, 2023. 172 p. DOI:<https://doi.org/10.37472/NAES-IHED-2023>
8. Vitchenko A. O. Leadership strategy for the development of pedagogical science in Ukraine: imitation or competitiveness? *Personal spirituality: methodology, theory and practice*. 2020. No. 2(89). P. 112–123. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2020-96-3-112-123>.
9. Golubchenko V.Yu. Sumy region education in names: a scientific and pedagogical guide. Sumy : University book, 2012.
10. Honcharenko S.U. Ukrainian pedagogical dictionary. K. : Lybid, 1997. 374 p.
11. Horbatyuk O. V., Polishchuk S. V. Conditions for ensuring the effectiveness of the image of the head of a higher education institution. *Academic visions*. 2023. No. 24. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/688>
12. Gura O. I. Concepts of the professional self-concept of a specialist. *Science and education: the scientific and pedagogical journal of the Southern Scientific Center of the National Academy of Sciences of Ukraine*. 2009. No. 1–2. P. 150–155.
13. Law of Ukraine “On Higher Education”. (2014). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
14. Zelinska N. V. Poetics of scientific text: Ukrainian scientific journalism of the 19th – early 20th centuries: author’s review. thesis ... Dr. philol. Sciences: 10.01.08 – journalism. K., 2004. 36 p.
15. Zyazyun I. A. Pedagogical skill: textbook. Kyiv: Higher School, 1997. 349 p.
16. Zyazyun I. A. Philosophy of pedagogical action : [monograph] Cherkasy: ChNU named after Bohdan Khmelnytskyi, 2008. 608 p.
17. Imas E. Professional and personality: he was given a lot. Lyannoi Yury Olegovych: biobibliographic index / Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, Scientific Library ; [compiled by: I. O. Zheleznyak, N. A. Chaika]. Sumy : A.S. Makarenko SumDPU, 2021. Issue 9. P. 50–51.
18. Isipchuk N. Yuriy Liannyo: “Teacher is one of the most important professions”: [interview with the rector of SumyDPU Yu. Liannyo] . *Sumyshchyna*. 2015. No. 47, December 16. P. 8.
19. Kozlova O. Manager-artist. Lyannoi Yury Olegovych: biobibliographic index / Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, Scientific Library; [compiled by: I. O. Zheleznyak, N. A. Chaika]. Sumy : A.S. Makarenko SumDPU, 2021. issue 9. P. 50–60.
20. Kopchak Yu., Matveev M., Pugachev V. Transformation of modern management in conditions of war. *Economy and society*. 2023. No. 51. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-24>
21. Kremen V.G., Lugovoi V.I., Saukh P.Yu. Higher education of Ukraine in the conditions of martial law and post-war reconstruction: challenges and answers: According to the materials of the general meeting of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, November 17, 2023. *Bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*. 2023. Issue 5(2), 1-5. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5228>
22. Kremen V. A word about the jubilee // Self-concept of Nellie Nychkalo in the dimension of professional development of the individual: coll. of science publisher/editor: I.A. Zyazyun (head), O.M. Otych and others; edited by: O.M. Otych, O.M. Borovik; National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine ; Pedagogical Institute of Education and Adult Education National Academy of Sciences of Ukraine. K., 2014. P. 496–503.
23. Kremen V.G. Problems of the quality of Ukrainian education in the context of modern civilizational changes. *Ukrainian pedagogical journal*. 2015. No. 1. P. 8–15.

24. Anatoly Ivanovich Kudrenko. Encyclopedia of pedagogical education of Ukraine 2010. <https://who-is-who.ua/main/page/epou2009info/12/416>
25. Lazarev M. Called to be a leader. Fyodor Mykolayovych Lyman [Text]: (to the 75th anniversary of his birth) : bio-bibliographic index / Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, Scientific Library; [compilers: I. O. Zheleznyak, V. V. Kosenko ; editor V. V. Kosenko ; foreword by V. V. Kosenko]. Sumy: Sumy DPU named after A. S. Makarenko, 2016. Vol. 2. P. 23–25.
26. Lukyanova L. B., Liannoi Yu. O., Semenog O. M., Vovk M. P. Pedagogical partnership as a factor in the qualitative practical training of future teachers in the conditions of military realities: Experience of interaction of the Institute of Pedagogical Education and Adult Education named after Ivan Zyazyun of the National Academy of Sciences of Ukraine and Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko. *Bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*. 2023. Issue 5(2), P. 1–15. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5206>
27. Lukyanova L.B., Liannoi Y.O., Semenog O.M., Vovk M.P. Teacher's professional practice: national experience and European values: manual. Kyiv : Talkom, 2023. 238 p.
28. Lyudmila Petrivna Sushchenko: biobibliographic index to the 55th anniversary of her birth; according to bibliographic index by N. I. Tarasov; of science ed.: L. V. Savenkova. Kyiv: Publishing House of NPU named after M. P. Drahomanov, 2013. 96 p.
29. Liannoi Yu. O. Wise administrator, physicist by profession, philosopher by life. Ivany Volodymyr Stepanovych : biobibliographic index / Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, Scientific Library; [compiled by: I. O. Zheleznyak, V. V. Kosenko]. Sumy: A. S. Makarenko SumDPU, 2023. Iss. 11. 108 p.
30. Liannoi Yu.O. Theoretical and methodological principles of professional training of future masters in physical rehabilitation in higher educational institutions: thesis. ... Dr. Ped. Sciences: specialty 13.00.04 “Theory and methodology of professional education”; Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov. Kyiv, 2017. 674 p.
31. Ognevyuk V.O. The crisis is a moment of truth for university education. *Higher school*. 2009. No. 11. P. 5–16.
32. Peleh Yu. V. Valuable intelligence: philosophical and methodological perspectives in pedagogical practice. European potential for the development of pedagogical and psychological science : Collective monograph. Riga, Latvia: „Baltija Publishing”. 2021. P. 331–366.
33. Polishchuk I. V. Scientific and pedagogical portrait of T. D. Demyanyuk. *A new pedagogical thought. Rivne: ROIPPO*, 2019. No. 4(100). P. 11–15.
34. L. Wheat. A word about a colleague. Lyannoi Yury Olegovych: biobibliographic index / Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, Scientific Library; [compiled by: I. O. Zheleznyak, N. A. Chaika]. Sumy : A. S. Makarenko SumDPU, 2021. 252 c. (Series “University scientists”. Issue 9.
35. Rybalka V. V. Theories of personality in domestic psychology and pedagogy: study guide. Odesa : Bukaev Vadim Viktorovych, 2009. 575 p.
36. Semenog O. “Our whole life is a school.” Lyannoi Yury Olegovych: biobibliographic index / Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, Scientific Library; [compiled by: I. O. Zheleznyak, N. A. Chaika]. Sumy : A. S. Makarenko SumDPU, 2021. Issue 9. P. 64–65.
37. Seneca Lucius Annaeus. Moral letters to Lucilius / trans. from Latin A. Sodomory. Lviv : Apriori, 2017. 552 p.
38. University development strategy for the period until 2032. URL: https://sspu.edu.ua/images/2023/docs/polozhennia/strategiya_rozvitku_sumdpu_do_2032_62aca.pdf
39. The one who wanted to live: the interrupted flight of Dmytro Kozlov, doctor of sciences / edited by I. Chistyakova, I. Mykhailychenko. Sumy: A. S. Makarenko SumDPU, 2021. 414 p.
-

O. M. SEMENOG

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Ukrainian Language and Literature,
Sumy A. S. Makarenko State Pedagogical University, Sumy, Ukraine
E-mail: olenasemenog@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8697-8602>*

O. H. KOZLOVA

*Candidate of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Management of Education and Pedagogy of the Higher School, Sumy A. S.
Makarenko State Pedagogical University, Sumy, Ukraine
E-mail: perlefon99@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1626-5188>*

**SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL PORTRAIT
OF THE RECTOR VALUE DIMENSIONS**

The article focuses attention on the attempt to «portray» certain aspects of the scientific, pedagogical and managerial activities of the head of the Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko. Self-concept of the rector, as «a person of «related» work», «a person of innovative culture», «a patriotic person».

The source base is the scientific works of Doctor of Pedagogical Sciences, Professor Yuri Lianny, the rector's speeches at academic councils, meetings, labor conferences, meetings of the labor team, in the mass media about managerial, scientific-pedagogical and public activity, publications about the researcher-manager, direct communication with the head of the pedagogical university, researched taking into account the interrelated general scientific and specific scientific methods: terminological analysis, synthesis, systematization, generalization, as well as the biographical method for clarifying the facts of the biography and creative achievements in the two-vector orientation of the development of pedagogical education (end of the 20th century – beginning of the 21st century Art.).

In the creation of a scientific and pedagogical portrait of a manager-leader, the main components of the concept of pedagogical mastery of I. Zyazyun were taken into account: humanistic orientation, professional competence, pedagogical abilities, pedagogical technique. The directions of the self-concept «person of «related» work», «person of innovative culture», «patriotic person» are characterized taking into account the following approaches: axiological (to study the value base, value orientations of the personality of the head of the institution) and acmeological (to highlight the ways of self-development of the individual).

The scientific-pedagogical portrait of Yuri Lyannoy is presented as a synthesis of the portrait of a researcher who has been researching the peculiarities of training specialists in physical rehabilitation for over twenty years, and the head of a pedagogical university. The factors of formation of the components of the concept «person of «related» work» of the self-concept of the rector are outlined: the family with its cult of physical and mental work, decency, modesty, demandingness; the school with its teacher's authority and practice-oriented knowledge, social environment; institute education – with education of sports and research culture; pedagogical and scientific activity of an assistant, graduate student, associate professor, professor; professional sports environment; continuous self-education and self-development.

The factors of formation of the concept «person of innovative culture» of the self-concept of the head of the department of physical rehabilitation, the dean, the director of the Educational and Scientific Institute of Physical Culture, the head of the scientific school, the rector of the pedagogical university were studied.

The praxeological features of the scientific school of Professor Yu. Lianyi in the theory and practice of health problems, physical rehabilitation (physical therapy) and special education, which embodies the University Development Strategy (education – science – region – social activity) in real developments, have been clarified.

The work notes that the concepts of «person of «devoted» work», «person of innovative culture» of the self-concept of the rector of Sumy State Pedagogical University named after A.S. Heroes of the Russian-Ukrainian war – students of the Sumy Pedagogical School, preservation of the educational and cultural traditions of the rector's corps during 1924-2024, respect for the «Makarenko family», the moral and ethical dominant mission of the pedagogical institution of higher education – education and science for the social and economic development of Sumy Region, Ukraine, and VICTORY.

Key words: scientific-pedagogical portrait, Yuri Olegovich Lyannoi, scientist, teacher, rector, Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, a person of «devoted» work, a person of innovative culture, a patriotic person.